„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-232262/3/4. תא־דואר 136 • העורך הראשי: אורי אבנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורך־תבנית: יוסי שנקר • עורכת כיתוב: לילית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפריר וענת סרגוסטי • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: „העולם הזה" בע"מ • מודפס ב„הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רחוב בן־אביגדור • הפצה „גד" בע"מ • גלופות צינקוגרפיה „כספי" בע"מ.

קורא יקר,

לפני 22 שנים, ערב הבחירות ל־כנסת הרביעית, הזדמנתי לבית־מלון ב־צפת. הופתעתי להיווכח שבאותו בית־מלון שוהה גם דויד בן־גוריון, שניהל אז את מסע־הבחירות שלו בגליל.

קורא בגין
„קראתי בהעולם הזה..."

בערב, שאלו אותו העיתונאים אם הוא מתכוון להיפגש עם הבדרן דודו טופז, האיש שהשמיע את פליטת־הפה המפורסמת על „הצ'חצ'חים של הליכוד". כפי שפורסם למחרת היום בכמה עיתונים, השיב בגין: „ראיתי אתמול בהעולם הזה שדויד טופז האשים אותי ששלחתי את הקוראים אליו הביתה. אם הוא חושב שעשיתי דבר כזה, לא כדאי שאראהו."

בגין התייחס לשיחתו של דודו טופז עם שרית ישי, שפורסם בגליון העולם הזה שהופיע באותו בוקר. בין השאר הופיעו בו השורות הבאות:

שאלה: „האם דיברת עם ראש־הממשלה, מנחם בגין, והסברת את התנהגותך?"

תשובה: „לא רוצה לדבר איתו, זה מיותר לי. בהתחלה חשבתי שאני רוצה לדבר איתו, אחר־כך חשבתי על זה שהוא בעצם הסית את כל ההמונים נגדי. הוא שלח אותם אלי הביתה, והם איימו עלי ברצח. הוא בפירוש אמר להם: ‚לכו אליו הביתה!' מתי אכל בגין בפעם האחרונה חומוס עם סחוג? מה הוא ביכלל יודע על המושג צ'חצ'ח? אפילו להגיד את זה נכון הוא לא יודע! הוא מכיר מושגים כמו עם־סגולה ועוד כאלה התבטאויות מהמאה ה־19."

מובן שאחר זה לא היה לראש־הממשלה הרבה חשק להיפגש עימו.

קשר בינו ובין קודמו הגדול, דויד בן־גוריון. ההבדל בין השניים הוא רק בזה שבן־גוריון לא ביטא מעולם את שמו של העולם הזה, ביגלל שינאתו העזה, ויצר את המושג „השבועון המסויים". בגין, לפחות, אינו זקוק להתחמקות מגוחכת כזאת, ועל כך יש לברכו.

מסתבר כי ציבור־הקוראים של השבועון המסויים הוא רחב. כי באותו יום שבו פורסמו דבריו של ראש־הממשלה, התקבלה במחלקת־המנויים של העולם הזה המחאה. הקורא טוביה אושרי, המתגורר עתה בבית־המעצר ברמלה, ביקש לשלוח לו את גליונות העיתון לכתובתו החדשה, ושלח את התשלום.

אושרי נדון למאסר־עולם בפרשת הרצח הכפול.

עיתון המצוי, באותו יום, בבית ראש־הממשלה ובתא־המאסר בכלא רמלה יכול להתפאר בכך שהוא בעל ציבור־קוראים מגוון למדי.

ראשון בעולם כולו

איני יודע אם אתה קורא בקפידה את המדור זה היה העולם הזה שהיה לפני 25 שנה.

אם לא, אתה מפסיד. יש במדור זה גם מאפשר לנו לבדוק, מדי פעם, במה צדקנו ובמה טעינו.

הנה, לפני שבועיים, פורסם במדור מאמר קטן שהופיע בגליון העולם הזה (978) שנשא את התאריך 12 ביולי 1956. על שער אותו גליון הופיעה תמונתו של הכדורגלן שיע גלזר, שהיה לאחר מכן בעל־טור בהעולם הזה — ראשון הספורטאים הגדולים שדיווחו בעיתונות באופן קבוע את חוויותיהם והערכותיהם. שיע הופיע על רקע הקרמלין.

אותו מאמר, בתת־מדור העם במדור במדינה, דן במשבר שעבר אז על ממלכת־ירדן. היה נדמה כי מצריים, בהנהגת גמאל עבד־אל־נאצר, מתכוננת להתקפה הסופית על המלך חוסיין, שעמד בדרכו של השליט המצרי לאיחוד העולם הערבי.

ישראל פעלה אז מאחרי הקלעים ל־קיום שילטונו של המלך הירדני. היא הודיעה — כפי שהודיעה פעמים רבות לפני כן ואחרי כן, בגלוי ובהסתר — שאם יפילו המצרים ו/או הסורים ו/או הפלסטינים את מישטרו של חוסיין, תראה ישראל בכך את סיום שביתת־הנשק ביגה ובין ירדן, ותראה עצמה חופשית לפלוש לירדן. אימם זה הוא שהחזיק את חוסיין בשילטון במשך שנים רבות. עבד־אל־נאצר הורה לחסידיו ב־ירדן שלא להפיל את המישטר. הוא לא רצה שיאשימו אותו, בדיעבד, באחריות לכך שישראל השתלטה על הגדה ה־מערבית, ואולי גם על הגדה המיזרחית.

העולם הזה ניתח את המאורעות, ו־הוסיף על כך הערה משלו: שעומדת לפני ישראל אפשרות אחרת — דרך מדינית חדשה ונועזת, המובילה לכיוון אחר לגמרי (ראה גלופה).

לא היתה זאת הפעם הראשונה שהעולם הזה העלה אפשרות זו — לתמוך בתנועת־שיחרור פלסטינית, לעזור בהפלת המלך חוסיין ולהביא להקמת מדינה פלסטינית, ידידותית לישראל, בגדה המערבית ו־ברצועת־עזה. נדמה לי שהשמענו רעיון זה לראשונה, בפה מלא, שלוש שנים לפני כן.

יש לזכור: אותו מאמר (מותר עתה לגלות שאני כתבתי אותו, כרוב ה־כתבות המופיעות בתת־מדור העם) נכתב שלושה חודשים לפני מיבצע־סיני, 11 שנים לפני מילחמת ששת־הימים, שבה כבש צה"ל את הגדה המערבית ורצועת־עזה. זה היה כשלוש שנים לפני לידתו של האירגון פת"ח, ושבע שנים לפני לידת אש"ף.

העולם הזה היה אז הגוף היחידי בעולם כולו שדגל בפיתרון זה — המקובל עתה על כל המדינות בעולם, על מרבית העם הפלסטיני ועל חלק מדעת־הקהל בישראל.

איך היתה ההיסטוריה של מדינת־ישראל מתפתחת, אילו התקבלה אז הצעה זו?

לו ידעה ישראל למצוא את הדרך אל ליבם של ערבים אלה, באמצעות ערביי ישראל, היתה יכולה לעזור לגיבוש תנועת השיחרור של פלסטין החופשית, לשבירת ממלכת הירדן ולהתהוות מדינה ערבית פלסטינית עצמאית. מדינה כזאת, בלתי תלויה במצרים ובסוריה, יכלה להסיר את הלחץ מן הגבול הארוך ביותר של ישראל.

בידי ישראל כל האמצעים למיבצע נועז כזה. אולם היה חסר לה העיקר: הנכונות לצאת לדרך חדשה של מדיניות עצמאית, חופשית מהשיגרה רבת הכשלונות של ה־דור האחרון. גם בצמרת ישראל קיים חלל ריק — חלל ריק ממחשבה חדשה.

„העולם הזה" (978) — 12 ביולי 1956
לפני 25 שנים

הצ'ק של הקורא טוביה אושרי
הכתובת: בית־המעצר, רמלה

הכתבה של שרית ישי היתה מאלפת ביותר. בייחוד שמתי לב לגילוי שטופז הצביע בעד רישימתו של עוזרה זוהר. הדבר שפך אור נוסף על פרשה מוזרה זו. איך העלו ראשי המערך על דעתם למסור את ניהול עצרת־הבחירות המרכזית שלהם לבדרן שאף אינו אוהד של מיפלגתם? לשימעון פרס ולעוזרין פיתרונים.

אך איני בא להתערב בדו־קרב ה־היסטורי שבין ה"ה בגין וטופז. אותי עיניינה בהקשר זה רק העובדה שראש־הממשלה גילה, דרך אגב, שהוא קורא את העולם הזה ביום הופעתו. הנה עוד מדי פעם קיטעי־מידע מרתקים, המזכירים פרשות נשכחות, או אישים נשכחים, או אירועים נשכחים — כמו במדור המופיע בגליון זה, המתאר את ביקור הנבחרת הישראלית בכדורגל במוסקווה.

קשה להעלות כיום על הדעת שהיו זמנים כאלה, כאשר נבחרות ישראליות וסובייטיות נפגשו בארץ ובברית־המועצות, עם כל ההתרגשויות שנילוו לניצחונות ולמפלות של ספורטאינו.

אנחנו קוראים את המדור, כמובן, בעין שונה. כל מילה בו מזכירה לי בעיות והכרעות, מיבחנים שעמדנו בהם ומאבקים שניהלנו.